

જાહેરાત ક્રમાંક: ૧૯/૨૦૧૮-૧૯, નિયામક(ગ્રંથાલય),વર્ગ-૧ ની જગ્યા પર ભરતી

માટેની પ્રાથમિક કસોટીમાં ભાગ-૧ અને ભાગ-૨ ના ૧૮૦ મિનિટના સંયુક્ત

પ્રશ્નપત્રનો અભ્યાસક્રમ

<u>પ્રાથમિક કસોટીનો અભ્યાસક્રમ</u>		
<u>ભાગ-૧</u>		
માધ્યમ: ગુજરાતી	કુલ પ્રશ્નો -૧૦૦	કુલ ગુણ :૧૦૦
૧	ભારતની ભૂગોળ- ભૌગોલિક, આર્થિક, સામાજિક, કુદરતી સંસાધન અને વસ્તી અંગેની બાબતો- ગુજરાતના ખાસ સંદર્ભ સાથે	
૨	ભારતનો સાંસ્કૃતિક વારસો- સાહિત્ય, કલા, ધર્મ અને સ્થાપત્યો- ગુજરાતના ખાસ સંદર્ભ સાથે	
૩	ભારતનો ઇતિહાસ- ગુજરાતના ખાસ સંદર્ભ સાથે	
૪	ભારતની અર્થવ્યવસ્થા અને આયોજન	
૫	<u>ભારતીય રાજનીતિ અને ભારતનું બંધારણ:</u> (૧) આમુખ (૨) મૂળભૂત અધિકારો અને ફરજો (૩) રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો (૪) સંસદની રચના (૫) રાષ્ટ્રપતિની સત્તા (૬) રાજ્યપાલની સત્તા (૭) ન્યાયતંત્ર (૮) અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને સમાજના પછાત વર્ગો માટેની જોગવાઈઓ (૯) એટર્ની જનરલ (૧૦) નીતિ આયોગ (૧૧) પંચાયતી રાજ (૧૨) નાણા પંચ (૧૩) બંધારણીય તથા વૈધનિક સંસ્થાઓ- ભારતનું ચૂંટણી પંચ, સંઘ લોક સેવા આયોગ, રાજ્ય લોક સેવા આયોગ, કોમ્પ્ટ્રોલર એન્ડ ઓડિટર જનરલ; કેન્દ્રીય સતર્કતા આયોગ, લોકપાલ તથા લોકાયુક્ત અને કેન્દ્રીય માહિતી આયોગ	
૬	સામાન્ય બૌદ્ધિક ક્ષમતા કસોટી	
૭	સામાન્ય વિજ્ઞાન, પર્યાવરણ અને ઇન્ફર્મેશન એન્ડ કોમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી	
૮	ખેલ જગત સહિત રોજબરોજના પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વના બનાવો	

Syllabus of Preliminary Test

Part-1

Medium: Gujarati

Total Questions: 100

Total Marks- 100

1	Geography of India-Physical, Economic, Social, Natural Resources and population related topics- with special reference to Gujarat
2	Cultural heritage of India-Literature, Art, Religion and Architecture- with special reference to Gujarat
3	History of India with special reference to Gujarat
4	Indian Economy and Planning
5	<u>Indian Polity and the Constitution of India:</u> (1) Preamble (2) Fundamental Rights and Fundamental Duties (3) Directive Principles of State Policy (4) Composition of Parliament (5) Powers of the President of India (6) Powers of Governor (7) Judiciary (8) Provisions for Scheduled Castes, Scheduled Tribes and backward classes of the society (9) Attorney General (10) NITI Aayog (11) Panchayati Raj Institutions (12) Finance Commission (13) Constitutional and Statutory Bodies: Election Commission of India, Union Public Service Commission, State Public Service Commission, Comptroller and Auditor General; Central Vigilance Commission, Lokpal and Lokayukta, Central Information Commission
6	General Mental Ability
7	General Science, Environment and Information & Communication Technology
8	Daily events of Regional, National and International Importance including Sports

*****

Syllabus of the Preliminary Examination for the recruitment of
Director of Libraries, Class-I (Advt. No: 19/2018-19)

PART-2

Total questions: 200   Medium: English/Gujarati   Total Marks: 200

1. General concepts of library

Types of Libraries National, Public, Academic and Special Objectives, Structure and Functions, Digital Libraries Concept, Virtual Libraries Concept, Types of users. User studies. User education, Role of UGC in the growth and development of libraries and Information Centers in Institutions of higher education in India, Role of Raja Ram Mohan Roy Library Foundation (RRLF).

2. Information Science

Information, Information Science, Information Society Information as a Resource/Commodity Information Transfer Cycle Generation, Collection, Storage and Dissemination Role of Information in Planning, Management. Socio-economic Development, Technology transfer Communication Channels, barriers Intellectual Property Rights Concept, Copyright, Censorship Print and Non-print Media Library and Information Policy at the National Level.

3. Library science

Laws of Library Science, Library Resource Sharing and Networking, Library Movement and Library Legislation in India, Library Extension Services, Library and Information Science Education in India, Library and Information Profession Library Associations in India, Library Associations Organizations at International level FID. IFLA and UNESCO.

4. Sources

Sources of Information Primary, Secondary and Tertiary Documentary and Non-documentary Reference Sources Encyclopedias, Dictionaries, Geographical Sources, Biographical Sources, Year-books/Almanacs, Directories, and Handbooks. Statistical (salient features and evaluation) Bibliographical Sources Bibliographies. Union Catalogues, Indexing and

Abstracting Journals (salient features and evaluation) E-documents, E-books, E-Journals Databases Bibliographic, Numeric and Full Text Evaluation.

5. Services

Reference and Information services. Referral Service, Bibliographic Service, Indexing and Abstracting Service, CAS, SDI, Digest. Service, Trend Report, Online Services, Translation Services, Reprographic Services.

6. General management

Management Principles, Functions, Schools of Thought. Planning, Organization Structure, Decision making, System Study Analysis, Evaluation and Design, Collection Development Books, Serials. Non-book Materials-Selection, Acquisition, Maintenance; ISBN. ISSN, cataloguing-in- Publication (CIP), Human Resources Management Manpower Planning, Job analysis. Job description. Selection, Recruitment, Motivation Training and Development, Staff Manual, Leadership and Performance Evaluation, Delegation of authority, Financial Management Resource Generation, Types of Budgeting, Cost and, Cost-Benefit analysis PERT, CPM, Library Buildings and Equipment's Performance Evaluation of Libraries/Information Centers and Services Marketing Information product and services Total Quality Management (TQM).

7. Management of library books

Organization of knowledge/Information, Modes of formation of subjects Library Classification Canons and Principles, Library Classification Schemes DDC, UDC and CC, Library Cataloguing Canons and Principles, Library Cataloguing Codes CCC and AACR-II, Bibliographic Records International standards ISBDs, MARC and CCF, Indexing Pre-coordinate, Post-coordinate Vocabulary Control Thesaurus, Lists of Subject Headings, Databases Search Strategies, Boolean Operators, Knowledge Management.

8. Technology in library management

Library Automation Areas of automation, Planning, Hardware and Software Selection, OPAC, Networks ERNET, NICNET. DELNET, JANET, BLAISE, OCLC. INFLIBNET, INTERNET Components, Services, Browsing Web Browsers. Search Engines, Meta-Data, Digital Object Identifier (DOI), National and International Information Systems NISSAT. NASSDOC, INSDOC. DESIDOC. INIS. AGRIS, MEDLARS, INSPEC.

9. Research and methodology

Types of Research Basic. Applied, Interdisciplinary, Research Design, Scientific Method, Hypotheses, Data Collection, Sampling, Methods of Research Historical, Descriptive, Case Study. Survey, Comparative and Experimental. Statistical Methods, Data Analysis, Report Writing, Research Methods in Library and Information Science and Services Bibliometrics.

10. Current Trends and Recent Advancements in the field of Library and Information Science.

.....

નિયામક (ગ્રંથાલય), વર્ગ-૧(જા. ક.-૧૯/૨૦૧૮-૧૯) ની જગ્યા પર ભરતી માટે પ્રાથમિક

કસોટીનો અભ્યાસક્રમ

ભાગ - ૨

કુલ ગુણ - ૨૦૦

કુલ પ્રશ્નો - ૨૦૦

માધ્યમ - ગુજરાતી/અંગ્રેજી

૧. ગ્રંથાલય અંગેના સામાન્ય ખ્યાલો:

ગ્રંથાલયના પ્રકાર: રાષ્ટ્રીય, સાર્વજનિક શૈક્ષણિક અને સંશોધનાત્મક ગ્રંથાલયોનું માળખું અને કાર્યો, યાંત્રીક ગ્રંથાલય વિભાવના, ઉપભોક્તાના પ્રકાર, ઉપભોક્તાનો અભ્યાસ, ઉપભોક્તાઓની કેળવણી, ઉચ્ચતર કેળવણી સંસ્થાઓમાં ગ્રંથાલયો અને માહિતીકેન્દ્રોની વૃદ્ધિ અને વિકાસમાં યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમીશન(યુ.જી.સી)નો ફાળો, રાજા રામમોહન રોય, લાયબ્રેરી ફાઉન્ડેશનનો ગ્રંથાલયક્ષેત્રોનો ફાળો.

૨. માહિતી વિજ્ઞાન:

માહિતી, માહિતી વિજ્ઞાન માહિતીનો સમાજ, માહિતી સામગ્રી સ્ત્રોત/સાધનો, માહિતી સ્થળાંતર પ્રક્રિયા વ્યુત્પત્તિ, સંગ્રહ અને વિતરણ પ્રક્રિયા, પરિયોજના, વ્યવસ્થા, સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ, તકનીકી પરિવર્તન ઔદ્યોગિક પરિવર્તનમાં માહિતીનો ફાળો, સંદેશા વ્યવહાર માર્ગમાં આવતી અડચણો, બૌદ્ધિક હક્કો- વિચાર, કોપીરાઇટ સેન્સરશીપ છાપેલા અને નહીં છપાયેલા (Book Non Book Materials) દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનો રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ ગ્રંથાલય અને માહિતીની નીતિઓ રાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનનાં નીતિમત્તાના ધારા-ધોરણો.

૩. ગ્રંથાલય વિજ્ઞાન:

ગ્રંથાલય વિજ્ઞાનના પાંચ સૂત્રો, ગ્રંથાલયનો ઉપયોગ, સ્ત્રોત અને આયોજન, ભારતમાં ગ્રંથાલય ધારો અને ગ્રંથાલયોની ચળવળ, ગ્રંથાલય સેવાનો ન્યાય, ભારતમાં ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનનો અભ્યાસ, વ્યવસાયિક ગ્રંથાલય અને માહિતી, ભારતમાં ગ્રંથાલય સંગઠનો, આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાના ગ્રંથાલય સંગઠનો અને સંસ્થાઓ- ફીડ, ઇફલા અને યુનેસ્કો.

૪. સ્ત્રોતો:

માહિતી સ્ત્રોતો- પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને તૃતીયકક્ષા લેખો અને સામગ્રી, સંદર્ભ સ્ત્રોતો- જ્ઞાનકોષ, શબ્દકોષ, અને માહિતી પુસ્તિકા, આંકડાકીય (મુખ્ય આકૃતિઓ અને મૂલ્યાંકન) વાડમય સૂચિ સ્ત્રોતો- વાડમય સૂચિ સંઘસૂચિ સામાયિકનું નિર્દેશીકરણ અને સાર સંક્ષેપીકરણ (મુખ્ય આકૃતિઓ અને મૂલ્યાંકન), ઇ.લેખો, ઇ.પુસ્તકો, ઇ.સામયિકો, આધાર સામગ્રી- વાડમય સૂચિ આંકડાકીય અને પૂર્ણગ્રંથોનું મૂલ્યાંકન.

૫. સેવાઓ:

સંદર્ભ અને માહિતી સેવાઓ સંબંધિત સેવાઓ, વાઙ્મય સૂચિ સેવા નિર્દેશીકરણ અને સાર સંક્ષેપીકરણ, સેવા, અદ્યતન અવબોધન સેવા(CAS) પસંદગી યુક્ત પ્રચાર માહિતી, સારસેવા, વિષય અહેવાલ, સંબંધિત સેવાઓ (ઓનલાઈન સર્વિસ), અનુવાદ સેવાઓ, પ્રતિનિર્માણ સેવાઓ.

૬. સામાન્ય ગ્રંથાલય સંચાલન:

સંચાલન વ્યવસ્થા, સિદ્ધાંતો કાર્યો, મુખ્ય હેતુઓ, આયોજન માળખાકીય વ્યવસ્થા, નિર્ણય શક્તિ, અધ્યયન પદ્ધતિ- પૃથ્થકરણ, મૂલ્યાંકન અને આકૃતિઓ, વિષય સંગ્રહનો વિકાસ- પુસ્તકો, સામાયિકો- અગ્રંથ સામગ્રી વિષય, પસંદગી, પુસ્તકો ખરીદી પ્રક્રિયા SBN, ISSN, પ્રકાશકનું સૂચિપત્રક, કર્મચારીગણનું સંચાલન કર્મચારીગણનું આયોજન, સેવાનુ પૃથ્થકરણ, સેવાનુ વિસ્તૃતીકરણ, પસંદગી ભરતી, હેતુલક્ષી તાલીમ અને વિકાસ, કર્મચારીગણનું કાર્ય નેતૃત્વ અને યોગ્યતાનું મૂલ્યાંકન, યોગ્ય વ્યક્તિનું પ્રતિનિધિત્વ, નાણાકીય વ્યવસ્થા, સમય યુક્તિ, ભંડોળના પ્રકાર, આવક-જાવકનાં લાભોનું પૃથ્થકરણ, પર્ટ (PERT), સી.પી.એમ.(CPM), ગ્રંથાલયભવન અને સાધન સામગ્રી, ગ્રંથાલયો/માહિતી કેન્દ્રોની સેવાનું મૂલ્યાંકન, માહિતી બજાર વસ્તુલક્ષી અને સેવાઓ, ટોટલ ક્વોલીટી મેનેજમેન્ટ (TQM).

૭. ગ્રંથાલય પુસ્તકોનું સંચાલન:

જ્ઞાન અને માહિતી સેવાઓનું સંચાલન, વિષય નિર્માણની પ્રક્રિયાઓ, ગ્રંથાલ વર્ગીકરણ સૂત્રો અને સિદ્ધાંતો, ગ્રંથાલય વર્ગીકરણ પદ્ધતિઓ- ડી.ડી.સી., યુ.ડી.સી અને સી.સી., ગ્રંથાલય સૂચિકરણ સૂત્રો અને સિદ્ધાંતો, ગ્રંથાલય સૂચિકરણ પદ્ધતિઓ સી.સી.સી. અને એ.એ.સી.આર., વાઙ્મય સૂચિ સંગ્રહ, પ્રમાણ અને ધોરણો આંતરરાષ્ટ્રીય માનાંક(ધોરણો) આઈ.એસ.બી.ડી.એસ.(ISBDS) માર્ક (MARC), સી.સી.એફ. (CCF), નિર્દેશીકરણ-પ્રી. કોઓર્ડીનેટ, પોસ્ટ કોઓર્ડીનેટ પૂર્વભૂમિકા, પ્રાશ્નાત ભુમિકા, શબ્દભંડોળ નિયંત્રણ- પર્યાયવાચી શબ્દ સૂચિકોષ, વિષયમથાળા સૂચિ, આધારસામગ્રી- શોધનીતિ, સંચાલન, જ્ઞાનસંચાલન.

૮. રીસર્ચ એન્ડ મેથોડોલોજી:

ગ્રંથાલય યાંત્રીકરણ-યાંત્રીકરણનો વિસ્તાર આયોજન હાર્ડવેર, સોફ્ટવેર પસંદગી ઓપેક (OPAC), સંગઠનોનું કાર્ય, અરનેટ(ERNET), નાઇસનેટ(NICEET), ડેલનેટ(DELNET), જેનેટ(JANET), બ્લેઇટ (BLAISE) (OCLC), ઇન્ફ્લીબનેટ (INFLIBNET), ઇન્ટરનેટ- સાધનો, સેવાઓ, બ્રાઉઝીંગ, વેબ, બ્રાઉઝર્સ, શોધ પ્રક્રિયા મેટા-ડેટા, ડીજીટલ ઓબજેક્ટ, આઇડન્ટીફાયર(ODI), રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય માહિતીની પદ્ધતિઓ- નિસ્સાત, નાસડોક, ઇન્સકોડ, ડેસીડોક, ઇનીસ, એગ્રીસ, મેડલર્સ, ઇનસપેક.

૯. ગ્રંથાલય અંગેના સામાન્ય ખ્યાલો:

સંશોધનના પ્રકાર-મૂળહેતુ, પ્રકીયા, સંશોધનની યોજના વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ, ધોરણો આધાર સામગ્રી નમૂના પદ્ધતિ, સંશોધન પદ્ધતિઓ-ઇતિહાસ, વિસ્તૃતિકરણ અંગત અભ્યાસ, સર્વક્ષણ, તુલનાત્મક અને પ્રયોગાત્મક આંકડાકીય પદ્ધતિઓ, આધાર સામગ્રીનું પૃથ્થકરણ, અહેવાલ લેખન, ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનની સેવાઓ અને સંશોધન પદ્ધતિઓ, બિબ્લિયોમેટ્રીક્સ.

૧૦. ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાન ક્ષેત્રમાં સાંપ્રત પ્રવાહો અને તાજેતરની પ્રગતિ.
